

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛИАЛ „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ“ – КЪРДЖАЛИ
6600 Гр. Кърджали, бул. „Беломорски“ 26

PLOVDIV UNIVERSITY **LYUBEN KARAVELOV BRANCH KARDZHALI**
26 Belomorski Blvd.
Tel./fax. 0361/65266; e-mail: lk@uni-kardzhali.com

УТВЪРДЕН ОТ:

ДЕКАН на ФФ при ПУ
„П. ХИЛЕНДАРСКИ“
/доц. дфн К. КУЦАРОВ/

Протокол
на Факултетен съвет № 234/28.02.2022 г.

ДИРЕКТОР на Филиал
„Л. Каравелов“, Кърджали
/доц. д-р Е. СЕМЕРДЖИЕВА/

КОНСПЕКТ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
ЗА СПЕЦИАЛНОСТИ

„БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И АНГЛИЙСКИ ЕЗИК“, „БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И
ИСТОРИЯ“ И „БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ“

ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН
„БАКАЛАВЪР“

Изпитът е писмен и продължава четири часа. Предлагат се две теми – една по литература и една по български език, които се формулират въз основа на посочения в конспекта материал. Студентите избират едната от двете.

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

1. Общославянски и балкански черти на съвременния български език.
2. Българският книжовен език като национален език. Отношения между книжовния език и диалектите.
3. Езикови норми – произход, характер. Норма и кодификация.
4. Предмет, задачи и методи на фонетиката. Фонетика и фонология.
5. Фонема. Състав и структура на българската фонемна система.
6. Ударението в съвременния български език.

7. Звукови промени и звукови закони. Съвременни звукови закони. Отражение на историческите звукови закони.
8. Писмо и правопис. Правописни принципи. Развой на правописния въпрос у нас.
9. Езикова култура. Правописни и правоговорни норми на съвременния български книжовен език.
10. Исторически развой на българската звукова система.
11. Думата като предмет на лексикологията. Отношение между звуков състав и значение. Лексикално значение. Полисемия.
12. Системни отношения в лексиката – синоними и антоними. Омонимия и паронимия.
13. Състав на българския речник откъм произхода на думите – домашна и чужда лексика. Източници за обогатяване на речника – архаизми, историзми, неологизми, оказионализми, диалектизми, заемки от чужди езици. Чистота на речниковия състав.
14. Структура на речника. Основен речников фонд. Активна и пасивна лексика.
15. Фразеология. Видове устойчиви словосъчетания. Източници за попълване на фразеологичния фонд.
16. Лексикография. Развой на българската лексикография. Видове речници.
17. Основни принципи на словообразуването. Словообразователни типове при съществителни, прилагателни, числителни, глаголи, наречия.
18. Граматика. Предписваща и описателна граматика. Видове описателна граматика. Дялове на граматиката – морфология и синтаксис.
19. Основни понятия в морфологията: морфема, видове морфемии; основа, видове основи; словоформа, видове словоформи; граматично значение, граматична категория, морфологична категория, грамема, морфологични опозиции, лексикално-граматична категория, лексико-граматични разрези, формални класове; части на речта.
20. Характерни особености на морфологичната система на съвременния български език – прояви на аналитизъм и синтетизъм, нови граматикализирани значения, процеси на генерализация и др.
21. Дефиниране и лексикално-граматична характеристика на частите на речта: съществително име, прилагателно име, числително име, местоимение, глагол, наречие, предлог, съюз, частица, междуметие.
22. Общи морфологични категории – число и род.
23. Глаголни морфологични категории – лице, време (сегашно, минало и бъдеще), вид на действието (результативност~нерезультативност), таксис (относителност~неотносителност), наклонение (изявително, повелително, условно и умозаклучително), вид на изказването (преизказност~непреизказност), залог (деятелен и страдателен), статус (отрицателност~неотрицателност).
24. Нелични глаголни форми.
25. Именни морфологични категории – положение (определеност~неопределеност), степенуване, падеж.

26. Лексикално-граматични категории – вид на глагола, род на съществителните имена, лице на личните и притежателните местоимения, падеж на личните местоимения, число на личните и притежателните местоимения.

27. Исторически развой на именната система на българския език.

28. Исторически развой на глаголната система на българския език.

29. Основни понятия в синтаксиса: синтактична категория, конституент (съставка), части на изречението, синтактични отношения, форми на свързване.

30. Основни признаци на изречението: предикативност, модалност, граматическа оформеност, интонация.

31. Типологични характеристики на българското изречение: нулев субект, *да*-изречения, удвояване на синтактичните категории, словоред на клитиките, клитичен характер на определителния член.

32. Видове изречения по цел на изказването. Въпросителни изречения: *ли*-въпроси и *к*-въпроси. Въпрос и отрицание.

33. Видове прости изречения по състав. Двусъставни прости изречения. Едносъставни прости изречения: определенолични, неопределенолични, обобщенолични, безлични.

34. Конституентна граматика (теория на словосъчетанието). Строеж на групата на съществителното (NP). Строеж на групата на глагола (VP). Строеж на групата на прилагателните (AP). Строеж на групата на наречието (AdvP).

35. Съгласуването в българския език. Формално и логическо съгласуване. Съгласуване на признаците в подложна и сказуемна позиция. Съгласуване на признаците между съществително и прилагателно, подлог и сказуемно определение, допълнение и сказуемно определение, удвояваща клитика и удвояващо съществително.

36. Части на простото изречение: подлог, сказуемо, определение, приложение, сказуемно определение, допълнение, обстоятелствено пояснение.

37. Усложнено просто изречение. Еднородни части. Обособени части. Вметнати думи и изрази.

38. Сложно изречение. Сложни съчинени изречения. Сложни съставни изречения с подчинени определителни (съюзни, относителни и въпросителни), с подчинени допълнителни (съюзни, относителни и въпросителни), с подчинени обстоятелствени (съюзни и относителни изречения за време, място, начин и т.н.), с подчинени подложни (съюзни и относителни), с подчинени сказуемноопределителни (съюзни и относителни изречения към подлога и към допълнението).

39. Сложно смесено изречение.

40. Езикова стилистика. Основни стилистични понятия – текст, норма, синонимия, комуникативен акт. Стилистичен аспект на синтагматиката и парадигматиката. Стилистични и неутрални изразни средства – денотация и конотация. Стилистична грешка.

41. Функционална интерпретация на текста. Конотативни функции.

42. Знаков характер на езика. Денотативни и конотативни езикови знакове.

43. Стилистични възможности на единиците от различните езикови равнища – морфемни, думни, фразеологизми.

44. Конотативни функции на звуковите конфигурации и на синтактичните конструкции.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Андрейчин, Л. Основна българска граматика. София, 1944, II изд. София, 1978.
2. Андрейчин, Л., Н. Костов, Е. Николов. Български език (за институтите за начални учители). София, 1972.
3. Андрейчин, Л., Ст. Стоянов, К. Попов. Граматика на българския език. София, 1977.
4. Библиотека „Родна реч омайна“, кн. 1-28.
5. Бояджиев, Т. Българска лексикология. София, 1986.
6. Бояджиев, Т. Българска лексикология. София, 2002.
7. Бояджиев, Т., Ив. Куцаров, Й. Пенчев. Съвременен български език. София, 1998.
8. Българо-полска съпоставителна граматика.
9. Т.І. Фонетика и фонология, София, 1988.
10. Т.ІІ. Семантичната категория определеност/неопределеност. София, 1990.
11. Т.ІІІ. Семантичните категории количество и степен. София, 1994.
12. Т.ІV. Семантичната категория комуникат. София, 1993.
13. X. Личните глаголни форми в българския език. София, 1988.
14. Георгиев, Вл., Ив. Дуриданов. Езикознание, София, 1978.
15. Георгиев, Ст. Българска морфология. В. Търново, 1991.
16. Георгиев, Ст. Българска семасиология. В. Търново, 1993.
17. Георгиев, Ст., Р. Русинов. Учебник по лексикология на българския език. София, 1979.
18. Георгиева, Ел. Словоред на простото изречение в съвременния български книжовен език. София, 1974.
19. Георгиева, Ел. Словоред на усложненото просто изречение. София, 1987.
20. Герджиков, Г. Преизказването на глаголното действие в българския език. София, 1984.
21. Граматика на българския книжовен език. Т.І. Фонетика. София, 1982; т.ІІ. Морфология. София, 1983; т.ІІІ. Синтаксис. София, 1983.
22. Иванчев, Св. Приноси в българското и славянското езикознание. София, 1978.
23. Иванчев, Св. Проблеми на аспектуалността в славянските езици. София, 1971.
24. История на новобългарския книжовен език. София, 1989.
25. Константинова, В. Предлозите в българската граматична литература. София, 1985.
26. Кръстев, Б. Морфологията на българския език в 187 типови таблици. София, 1984.

27. Куцаров, Ив. Едно екзотично наклонение в съвременния български език. София, 1994.
28. Куцаров, Ив. Лекции по българска морфология. Пловдив, 1997.
29. Куцаров, Ив. Очерк по функционално-семантична граматика на българския език. Пловдив, 1985 (II изд. – 1989).
30. Куцаров, Ив. Преизказването в българския език. София, 1984.
31. Куцаров, Ив. Проблеми на българската морфология. Пловдив, 1993.
32. Куцаров, К. Българското причастие. Пловдив, 2012.
33. Маровска, В. Стилистика на българския език. Пловдив, 1998.
34. Маслов, Ю.С. Граматика на българския език. София, 1982.
35. Маслов, Ю.С. Морфология глагольного вида в современном болгарском литературном языке. Москва, 1963.
36. Мурдаров, Вл. Съвременни словообразу вателни процеси. София, 1983.
37. Ницолова, Р. Прагматичен аспект на изречението в българския книжовен език. София 1984.
38. Ницолова, Р., В. Радева. Помагало по български език и пунктуация. София, 1980.
39. Пашов, П. Българският глагол. София, 1966.
40. Пашов, П. Въпроси на българската лексикология. София, 1978.
41. Пашов, П. Помагало по българска морфология. Имена. София, 1978.
42. Пашов, П. Практическа българска граматика. София, 1989 (II изд. – 1994).
43. Пашов, П., Р. Ницолова. Помагало по българска морфология. Глагол. София, 1976.
44. Пенчев, Й. Строеж на българското изречение. София, 1984.
45. Пенчев, Й. Български синтаксис. Управление и свързване. Пловдив, 1993.
46. Попов, Д. Стилистика. Шумен, 2001.
47. Попов, К. Помагало по български синтаксис. София, 1979.
48. Попов, К. Съвременен български език. Синтаксис. София, 1961 (II изд. -1963, III изд. – 1976).
49. Попова, В. Помагало по история на българския книжовен език. София, 1978.
50. Попова, В. Българска стилистика. София, 1994.
51. Първев, Хр. Очерк по история на българската граматика. София, 1975.
52. Първев, Хр. Помагало по българска лексикология. София, 1979.
53. Първев, Хр. Създатели и творци на българското езикознание. София 1987.
54. Първев, Хр., В. Радева. Помагало по българска фонетика. София, 1980.
55. Радева, В. Българското словообразуване. София, 1987.
56. Русинов, Р. История на българския правопис. София, 1985.
57. Станков, В. Българските глаголни времена. София, 1969.

58. Станков, В. Глаголният вид в съвременния български книжовен език, София, 1980.
59. Станков, В. Стилистични особености на българския глагол. София, 1981.
60. Стойков, Ст. Увод във фонетиката на българския език. София, 1966.
61. Стоянов, Ст. Граматика на българския книжовен език. София, 1964.
62. Стоянов, Ст. Словообразуването в българския език. София, 1977.
63. Стоянов, Ст. Членуване на имената в българския език. София, 1965.
64. Тилков, Д. Интонацията в българския език. София, 1981.
65. Тилков, Д., Т. Бояджиев. Българска фонетика. София, 1977.
66. Тодорова, Ел. Семантично-функционални особености на прилагателните имена в съвременния български книжовен език. София, 1987.
67. Чакърва, Кр. Феноменът стилистична грешка. Пловдив, 1999.
68. Янакиев, М. Стилистиката и езиковото обучение. София, 1987.
69. Списание „Български език“ – от 1952.
70. Списание „Език и литература“ – от 1946.
71. Годишник на СУ „Климент Охридски“ – Факултет за славянски филологии.
72. Известия на Института за български език
73. Научни трудове на ПУ „П. Хилендарски“, т. 5, Филологии – от 1977.

ЛИТЕРАТУРА

Изпитните въпроси се включват въз основа на включените подтеми. Някои от точките не могат да са самостоятелен въпрос, но съдържат част от материала, който студентите трябва да владеят; тези въпроси засягат литературния контекст и данните са необходими като основа за разработката на тема върху водещи автори или творби.

СТАРОБЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА

1. Обща характеристика на старобългарската литература. Особенности. Етапи и развитие. Жанрова система. Принципи на жанровата квалификация. Поетика. Общославянско и общоевропейско значение на старобългарската литература.

2. Книжовната дейност на Св. св. Кирил и Методий. Ученици и продължители. Възхвала на Кирило-Методиевото дело.

3. Разцвет на книжовната дейност през IX-X век. Охридска и Преславска книжовна школа. Книжовна дейност през епохата на Второто българско царство. Търновска книжовна школа. Представители и постижения.

ВЪЗРОЖДЕНСКА ЛИТЕРАТУРА

4. Същност и етапи на литературното развитие през Възраждането. Традиции и новаторство. Формиране на ново естетическо съзнание и литературни вкусове. Еволюция на жанровете.

5. Първи дейци на Българското Възраждане. Делото на Паисий Хилендарски между традицията, историографията и възрожденското пробуждане. Създаване на възрожденските митологеми. Софроний Врачански.

6. Възрожденска поезия. Особенности на поетиката. Основни мотиви и теми. Представители: Найдено Геров, Добри Чинтулов, Георги С. Раковски, Никола Козлев, Григор Пърличев, Райко Жинзифов и др.

7. Поезията на Христо Ботев.

8. Начало и развой на възрожденската публицистика и критика. Духовно еманципиране, просвета, религиозно-църковни борби и политически цели. Периодични издания и кръгове. Развитие на фейлетона (П. Р. Славейков, Любен Каравелов, Христо Ботев).

9. Възрожденска белетристика. Мемоарна и автобиографично-документална литература (от Софроний Врачански до Любен Каравелов). Мотиви в белетристиката. Влияния и развой. Сюжетни модели. Творби и представители. Повестите на Любен Каравелов.

НОВА БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА (1878-1918)

10. Българската литература и култура през 1880-те. Исторически, социално-политически и културни особености на десетилетието. Пловдив и София като културни средища. Тематични и жанрови доминанти: темата на националната героика. Представители.

11. Поезията на Иван Вазов. Развой в лирическия му път. Основни теми и мотиви. „Люлека ми замириса“ – равносметката на поета. „Епопея на забравените“: история и национални митологеми.

12. Иван Вазов – разкази и повести. Тематични ядра; структурно-композиционни особености; типология на персонажа; статус на повествователя. „Немили-недраги“. „Чичовци“.

13. Иван Вазов – романи. „Под игото“: история и бит; патетика и комизъм; романтическа идеализация и реалистичност. Особености на жанровото изграждане и типология на персонажите.

14. Захари Стоянов. „Записки по българските въстания“: между мемоаристика, автобиография, историческо свидетелство и литература.

15. Българската култура и литература през 1890-те. Литературни поколения през десетилетието (Т.Г. Влайков, Антон Страшимиров, Ст. Михайловски, К. Христов и др.) Жанрова картина. Тематични доминанти. Социално критическа насоченост на реалистичното изображение. Г. П. Стаматов: сатира и натурализъм; особености на стила и композицията.

16. Елин Пелин: разкази и повести. Теми, конфликтност, персонаж. Композиционни и стилкови особености. Социални и нравствени внушения. Селянинът и градът, човекът и държавата. „Под манастирската лоза“ – мироглед, жанрови особености, поетика.

17. Алеко Константинов. Пътеписи. Повествователна техника в „До Чикаго и назад“. Откриването на Америка и откриването на своето. „Бай Ганю“ в контекста на литературата и обществото от 1890-те. Отношението между герой – повествовател – разказвачи.

18. Естетическото новаторство на кръга „Мисъл“. Д-р Кръстьо Кръстев. Пенчо Славейков. „Епически песни“. Проблемът за творческата личност. Философски поеми. Бит и психологизъм. Разработване на фолклорни мотиви. „Кървава песен“ като интерпретация на националната героика. Традиция и иновация. „Сън за щастие“. „На Острова на блажените“. Петко Тодоров. Идиллии и драми. Фолклорни мотиви и модерна интерпретация. Типология на персонажа.

19. П. К. Яворов. Селото и поезията на П. К. Яворов. Героика и трагика в лирическите образи на национално-освободителните борби. „Нощ“ и „Песен на песента ми“ като поетическа авторефлексия. Философско-психологическата лирика в „Безсъници“ и „Прозрения“. Поетическа концепция за екзистенцията, смъртта, познанието, човека, историята и любовта.

20. Поети символисти. Поетика и място в литературния развой. Теодор Траянов. „Regina mortua“. Спорът за родоначалника на българския символизъм. „Български балади“ – национална съдба и естетика на символизма. Характерни образи. Николай Лилив. „Птици в нощта“, „Лунни петна“ – специфика на въображението. Димчо Дебелянов. Елегизъм и елегия. Поетика. Военна лирика. Христо Ясенев. „Рицарски замък“.

НАЙ-НОВА БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА (СЛЕД 1918 ДО ДНЕС)

21. Основни насоки в литературното развитие през 1920-те. Символизъм. авангардизъм, реализъм. Идеино-художествена същност на естетическия прелом.

22. Литературната наука, критика и есеистика между двете световни войни. Кръгове. Приносите на Боян Пенев, Владимир Василев, Иван Мешков, Гео Милев, Константин Гълъбов, Атанас Далчев, Константин Константинов и др.

23. Йордан Йовков. Проблемно-тематични и жанрови особености на разказите, циклите, романите и драмите му. Етично и естетично. Герои и конфликти. Художествено-естетически особености на Йовковата проза. Традиционно и модерно.

24. Христо Смирненски. Хумор и сатира. Символизмът и поетиката на Смирненски. Личността и масата; маскарадът и празникът. Традицията и новаторството в постиженията на поета.

25. Българският литературен авангардизъм. Специфика и представители. Гео Милев като поет, критик и публицист. Експресионизмът в творчеството на Чавдар Мутафов, Ламар, Николай Марангозов. „Пролетен вятър“ на Никола Фурнаджиев и проблемите на имажинистката поезика. Българският диаволизъм: Георги Райчев, Светослав Минков, Владимир Полянов, Сюрреализъм. Футуризм.

26. Поетически търсения и открития в поезията между двете световни войни. Асен Разцветников („Септемврийска литература“), Елисавета Багряна, Атанас Далчев и др. – особености на индивидуалното развитие и на поетиката. Значение на постиженията им в българската лирика. Атанас Далчев и и утвърждаването на нови принципи на лирическото. Поколението на 1940-те (Александър Вутимски, Богомил Райнов, Александър Геров, Валери Петров, Иван Пейчев, Веселин Ханчев). Особености на поетиката.

27. Прозата между двете световни войни. Жанрова и тематична специфика. Творци и проблеми: Константин Константинов, Светослав Минков, Ангел Каралийчев, Стоян Загорчинов, Константин Петканов, Георги Караславов, Чудомир и др.

28. Традиция и новаторство в поезията на Н. Й. Вапцаров.

29. Литературата след Втората световна война. История и естетико-художествени тенденции. Идеологически натиск и цензура.

30. Романистиката на Димитър Димов. Интелектуално-философски подход към социално-нравствените и екзистенциални конфликти.

31. Димитър Талев. История и народ в четирилогията му. Герои и конфликти. Особености на поетиката.

32. Емилиян Станев. Проблемно-тематични и жанрови търсения. Специфика на разказите и новелите. Романът-епопея „Иван Кондарев“ – проблематика, герои, конфликти. Философско-историческата романистика на писателя в диалог с миналото и съвременността.

33. Поетическите поколения след 1960-те. Тенденции и представители. Тенденции в прозата от 1960-те до днес. Представители.